

Samalle vai eri luokalle?

Yleispätevää, yhtä oikeaa vastausta monikkolasten luokkavalintaan ei ole, vaan päätös on tehtävä kunkin perheen kohdalla erikseen. Esikoulun opettajan ja opettajan on hyvä miettiä monikkolasten kannalta paras ratkaisu yhdessä vanhempien ja lasten kanssa. Ei voida antaa automaattista vastausta siihen, että monikkosisarukset tulisi sijoittaa samalle tai aina eri luokalle. Suomessa ei ole lakia tai ohjetta siitä, että monikkolapset tulisi sijoittaa aina samaan tai eri ryhmään koulussa, vaan lasten ja vanhempien toiveita kuunnellaan ratkaisuja tehtäessä.

Tutkimusten mukaan tietty luokkavalinta (sama luokka / eri luokka) ei vaikuta parantavasti lasten yksilölliseen kehitykseen, akateemiseen suoriutumiseen, kognitiiviseen kehitykseen tai käyttäytymiseen koulussa. Joissain tilanteissa tietty luokkavalinta voi olla perustellumpi kuin toinen.

Samaa luokkaa puoltavia tilanteita ovat:

- Jos kaksoset itse vastustavat voimakkaasti eri luokilla aloittamista, heille ei ole syytä tuottaa psyykkistä kipua erottamalla heitä eri luokille.
- Jos lasten elämässä on vastikään tapahtunut suuri muutos, esim. muutto tai ero.
- Jos kolmea eri luokkaa ei ole tarjolla, yhtä kolmoslapsista ei ole syytä sijoittaa eri luokalle kahden muun sijoituessa samalle luokalle, sillä yksin jäänyt voi tuntea itsensä hylätyksi.

Eri luokkia taas voi puoltaa tilanne, jossa

- yksi on niin dominoiva sisarusta kohtaan, että se heikentää sisaruksen itsetuntoa.

Tehty luokkavalinta on todennäköisesti hyvä silloin, kun päätös tuntuu hyvältä opettajan, lasten ja vanhempien mielestä. Päätöstä on hyvä tarkastella vuosittain. Mahdollinen muutos on lapsen kannalta hyvä ajoittaa vaiheeseen, jossa muutoksia tulisi joka tapauksessa.

Eri vuosina kouluun? Erityiskouluun?

Eri vuosina koulun aloittaminen ei lapsen näkökulmasta ajatellen ole suositeltavaa, koska erityisesti myöhemmin aloittava lapsi voi kokea sen kielteisesti. Mikäli lapsella on pientä kehitysviivettä, voi apu useinkin löytyä erilaisista muista ratkaisuista. Jos sisarusten kehitysviive on suuri, voisi ennemminkin tulla kysymykseen erityiskoulu tälle viivästyneen kehityksen kokevalle. Silloin hänen itsetuntonsa on huomattu kohentuvan, kun hän on luokassa samankaltaistensa keskellä.

Vinkit opettajille monikkolasten yksilöllisyyden tukemiseen

- Opi tunnistamaan lapset erilleen.
- Keskustele vanhempien ja lapsen kanssa ratkaisuista, jos tunnistaminen ei onnistu.
- Pyydä vanhempia kertomaan kustakin lapsesta erikseen saadaksesi tietoa lapsen persoonallisista piirteistä ja ratkaisuista mahdollisissa tunnistamisen ongelmissa.
- Monikkous on luonnollinen osa monikkolapsen identiteettiä, ei jotain mistä pitäisi ”päästä eroon” voidakseen kehittyä omaksi persoonakseen. Ota aina vanhemmat ja lapset mukaan pohtimaan esimerkiksi yksilöllisyyden tukemista ja ryhmävalintoja. Yhteinen keskustelu on tärkeä tuki monikkolapsen yksilölliselle kasvulle.
- Tee ryhmävalinta kunkin kaksosparin tai kolmosten/nelosten osalta erikseen, keskustellen.
- Kuuntele jokaista lasta yksin ja anna lapselle riittävästi aikaa ilmaista itseään.

- Huomioi lapsen kiinnostuksen kohteet esimerkiksi tehtäessä valintaa musiikkiluokalle. (Huom! Sisaruksilla voi olla samat kiinnostuksen kohteet)
- Kehu yksilöllisesti.
- Tue lasta yksilöllisiin kaverisuhteisiin.
- Puhuttele lapsia omalla nimellä, ei kaksoset / kolmoset / neloset -nimityksillä.
- Kohdista puhe sille lapselle, jolle puhut.
- Sijoita monikkolapset eri puolille luokkaa, mikä helpottaa tunnistamista, vertailua ja kilpailua sekä antaa mahdollisuuden ilmaista itseä ja tulla kuulluksi yksilönä.
- Jaa tiedotteet lapsikohtaisesti.
- Etsi persoonan, käyttäytymisen, ruumiinrakenteen, käsialan tai äänen persoonallisia tunnusmerkkejä lapsesta (ei kuitenkaan lapsen kielteisenä kokemasta asiasta).
- Pidä lapsille erilliset keskustelut esimerkiksi peräkkäisinä aikoina samana päivänä.
- Mieti yhdessä vanhempien ja lasten kanssa sopivat tavat tunnistaa toisiaan muistuttavat lapset erilleen (ehdota esimerkiksi erityylyisiä vaatteita tai kampauksia).
- Eriytä eri toimintaryhmiin / jakoryhmiin.
- Tarjoa mahdollisuutta kokeilla jotakin omaa ja löytää yksilöllinen harrastus koulun järjestämän harrastustoiminnan kautta.
- Älä vertaa monikkosisarusten suoriutumista keskenään. Jatkuva vertailu voi vaikuttaa heikentävästi lasten itsetuntoon. Kehitys voi olla keskenään samanlaista tai erilaista, ei kannata odottaa oppimistulosten, tarkkuuden tai käytöksen olevan samanlaista.

Yhteistyö

Siirryttäessä alakoulusta yläkouluun luokkavalinta tulee edelleen arvioida jokaisen lapsen kohdalla erikseen. Sen sijaan toiselle asteelle siirryttäessä keskeiseksi luokkavalinnan kriteeriksi nousee oma kiinnostus koulualaan, mikäli mahdollista. Monikkolasten keskinäinen riippuvuus voi vaikuttaa myöhemmin opiskelusuunnitelmiin, jos sisarukset haluavat tehdä kaiken yhdessä. Silloin valintojen tekemistä saatetaan jopa lykätä. Lasten olisikin hyvä harjoitella yksin toimimista ja omien päätösten tekemistä jo lapsena myös koulussa. Yhdessä pohtimalla löytyvät hyvät tavat toimia. Lisää tietoa yhteistyöstä löytyy *Kaksoset ja kolmoset koulussa* -oppaasta, www.monikkoperheet.fi.

Tämä on tiivistelmä Suomen Monikkoperheet ry:n *Kaksoset ja kolmoset koulussa* -oppaasta.

Oppaan asiantuntijatyöryhmä: KM Suvi Alamaa, FT Kristiina Heinonen, KK Nelli Helle, YTM Ulla Kumpula, KM, FM Hanna Lenkola, Sosionomi amk Elina Santala ja KM Virpi Vuoteenaho. Oppaan kommentoi LKT Irma Moilanen. Opasta varten laaditun kansainvälisen tutkimuskatsauksen teki KK Nelli Helle.

Lähteet:

Alexander, M. (2012). Educating Multiples in the Classroom: Together or Separate? *Early Childhood Education Journal*, 40 (3), 133-136. * Alin-Åkerman, A.B. (1999) The psychology of triplets. Teoksessa Sandbank. A.C. (toim.) *Twin and Triplet Psychology. A Professional guide to working with multiples*. London: Routledge, 70-99. * Costiander, K. Sähköpostitiedonanto 11.12.2018. Opetushallitus. Teoksessa Kumpula, U., Kaprio, J., Lavikainen, A. ja Moilanen, I. (2020). *Kiehtova kaksosuus. Monikkosisarusten elämää*. Gaudeamus. * Hay, D. A. (1999). Secondary schooling. Teoksessa A. Sandbank (toim.), *Twin and triplet psychology: A professional guide to working with multiples* (s. 119-142). Routledge. * ICOMBO. 2012. International Council Of Multiple Birth Organizations. Kirje monikkolasten vanhemmille. Viitattu 1.7.2020. <http://icombo.org/wp-content/uploads/2012/10/letter-to-parents1.pdf> * Penninkilampi-Kerola, V., Moilanen, I., & Kaprio, J. (2005). Co-twin dependence, social interactions, and academic achievement: A population-based study. *Journal of Social and Personal Relationships*, 22 (4), 519-541. * Polderman, T. J. C., Bartels, M., Verhulst, F. C., Huizink, A. C., van Beijsterveldt, J.C.E.M., & Boomsma, D. I. (2010). No effect of classroom sharing on educational achievement in twins: A prospective, longitudinal cohort study. *Journal of Epidemiology and Community Health*, 64 (1), 36-40. * Preedy, P. (1999). Meeting the educational needs of pre-school and primary aged twins and higher multiples. Teoksessa A. Sandbank (toim.), *Twin and triplet psychology: A professional guide to working with multiples* (s. 70-99). Routledge. * van Leeuwen, M., van Den Berg, S. M., van Beijsterveldt, T. C. E. M. & Boomsma, D. I. (2005). Effects of Twin Separation in Primary School. *Twin Research and Human Genetics*, 8 (4), 384-391. * Webbink, D., Hay, D., & Visscher, P. (2007). Does Sharing the Same Class in School Improve Cognitive Abilities of Twins? *Twin Research and Human Genetics*, 10 (4), 573-580.